

Hoofdstuk 1

Verlichting, beeld en geluid

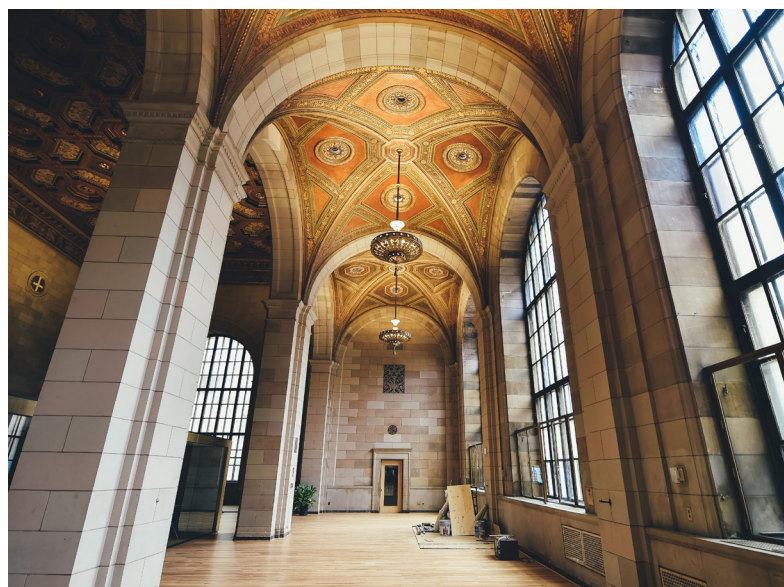
Verlichting, beeld en geluid zijn onmisbare zaken in de kerk. Idealiter sluiten deze voorzieningen aan op de gebruikers en gebruikersgroepen die van het kerkgebouw gebruikmaken. Waar moet je op letten, bij gewenste aanpassingen of andere veranderingen?

Verlichting

Ten aanzien van verlichting spelen verschillende zaken. Allereerst zijn de wettelijke kaders van belang, zoals het Bouwbesluit en regels met betrekking tot veiligheid. Voorbeelden hiervan zijn regels voor noodverlichting of regels specifiek voor monumentale gebouwen. Vervolgens is zichtbaarheid gewenst op plaatsen waar daglicht niet toereikend is. Daarbij zal het enerzijds gaan om de verlichting van de plek waar de aandacht naar uit gaat tijdens het gebruik van de kerk, zoals het liturgisch centrum, de preekstoel, het podium of het koor van de kerk. Anderzijds zal het ook gaan om de leesbaarheid van kerkboeken of ander drukwerk, als dat bijvoorbeeld nodig is ter ondersteuning van de gemeentezang. Bij zichtbaarheid is het van belang om ook rekening te houden met mogelijk visuele beperkingen van bezoekers of medewerkers.

Tegelijk kan met verlichting een bijdrage worden geleverd aan de sfeer, met het richten van verlichting op bepaalde delen van de kerk waarbij er kan worden gevarieerd in kleur, sterkte en warmte van verlichting.

Tenslotte spelen aanschaf en beheer van verlichting een rol. Bij aanschaf zullen duurzaamheidswensen en de kosten doorslaggevend zijn. Bij oudere verlichting is er een forse verduurzamingswinst te behalen. Tegelijkertijd kan zuinigere verlichting het besparingseffect te niet doen. De nieuwe verlichting is immers zuiniger dan eerder het geval was. Het aanpassen of veranderen van verlichting vraagt om maatwerk waarbij per ruimte wordt gekeken naar mogelijkheden en alle aspecten worden meegewogen. Een balans moet worden gezocht in aanschaf, beheer en gebruik. Soms ook, kunnen bestaande armaturen worden gebruikt.

Beeld

Steeds meer kerkelijke gemeenten streamen kerkdiensten. Streamen betekent dat er uitzendingen rechtstreeks kunnen worden bekeken, zonder dat deze eerst op een computer of in een bestand zijn opgeslagen. Bij het uitzenden via internet van kerkdiensten zijn er een paar aspecten van belang.

Allereerst is er de technische kant. Het spreekt vanzelf dat een zekere kwaliteit het minimum zou moeten zijn. Daarnaast speelt privacy een belangrijke rol. Wetgeving op dit gebied geeft aan welke regels er zijn en welke rechten mensen hebben wanneer het gaat om het herkenbaar in beeld brengen van deelnemers en bezoekers. Tenslotte verdient het aanbeveling om vanuit het perspectief van de kijker eens te kijken naar de opstellingen van registra-

tieapparatuur, de afwisseling tussen beelden maar ook de timing van hetgeen er in het kerkgebouw plaatsvindt tijdens de dienst of viering. Dus, hoe komt het geheel over op de kijker? De kwaliteit van beeld kan door kleine aanpassingen mogelijk leiden tot verbeteringen.

Naast beeld vanuit de kerk kan er ook beeld in de kerk worden georganiseerd, bijvoorbeeld via een beamer of op een scherm. Liedteksten en afbeeldingen kunnen worden getoond, maar films kunnen op deze manier worden bekeken. Naast de reeds genoemde kwaliteit van de apparatuur speelt esthetiek een belangrijke rol. De inpasbaarheid van moderne middelen zoals bijvoorbeeld grote schermen in een ouder of monumentaal kerkgebouw kan leiden tot discussie. In de praktijk is echter meer mogelijk dan vaak wordt gedacht. Hierbij hoeft geen afbreuk te worden gedaan aan het interieur of aan het karakter van een kerkgebouw.

Het vraagt creativiteit, vakmanschap en soms ook extra kosten om op subtiele wijze draden of aansluitingen weg te werken of draadloze oplossingen toe te passen. Er zijn toepassingen die minder geslaagd zijn en er zijn toepassingen die verrassend goed harmoniëren met de uitstraling van een al langer bestaand gebouw. En natuurlijk geldt dat ook voor zaken als ontruimingsignalering, nieuwe vormen van verlichting of klimaatbeheersing.

De bovenstaande afwegingen kunnen ook van toepassing zijn op andere ruimten in de kerk of in andere gebouwen die in eigendom zijn. Een ruimte die in gebruik is voor catechese of als leerhuis vraagt om eigentijdse voorzieningen zoals goede wifi, beamers en andere presentatiemiddelen.

Geluid

Door de vele toepassingen die via internet mogelijk zijn, maar ook door de coronacrisis zijn er diverse ontwikkelingen waarneembaar op het gebied van beeld en geluid.

De kwaliteit van apparatuur ter versterking en verspreiding van het gesproken woord in de kerkruimte is in de laatste jaren enorm verbeterd. Belangrijk in elk gebouw is de wisselwerking tussen akoestiek en verstaanbaarheid. De manier van spreken heeft zeker invloed, maar ook technisch kan er het nodige positief worden beïnvloed. Een onafhankelijk deskundig advies kan nuttig zijn bij het onderzoeken van mogelijkheden. Bij het uitzenden via internet van kerkdiensten of concerten is een goede kwaliteit onmisbaar. De afstemming tussen gesproken woord, zang en instrument is hierbij een vereiste.

Vanuit het perspectief van bezoekers met een auditieve beperking is het belangrijk dat ringleidingen goed functioneren. Een ringleiding is een voorziening waarbij het voor mensen met een gehoorbeperking mogelijk is om naar een geluidsbron te luisteren, zonder gehinderd te worden door andere, afleidende geluiden. Zaalruimtes met afmetingen groter dan 50 m² kunnen worden voorzien van ringleiding. Ringleidingen kunnen worden getest en gecertificeerd. Tenslotte zijn er ook andere verbindingsmogelijkheden zoals wifi, bluetooth of infrarood.

Met de toenemende vergrijzing en door de ontwikkeling van nieuwe producten en diensten kan het nuttig zijn om te inventariseren welke mogelijkheden er zijn. Betrek hierbij niet alleen specialisten of leveranciers maar zeker ook mogelijke gebruikers.

Literatuur – verder lezen – meer informatie

Online VKB-kennisbank:

mijnvkb.kerkrentmeester.nl/kennisbank/artikel/KA-01039/nl-nl

VKB-partners op het gebied van verlichting, beeld en geluid:

www.kerkrentmeester.nl/partners-adviseurs/partners-en-adviseurs-netwerk/

Bouwbesluit online:

rijksoverheid.bouwbesluit.com/

Een leidraad met betrekking tot ringleidingen:

www.apcg.nl/wp-content/uploads/2017/06/nvvs-handleiding-voorzieningen-voor-dovenb3d0.pdf